

ACTA TERRAE SEPTEMCASTRENSIS

XII, 2013

Content

Sabin Adrian LUCA, Florentina MARTIȘ, Anamaria TUDORIE, Adrian LUCA, “THE RITUAL CONSECRATION” OF THE FIRST NEOLITHIC COLONISATION FROM ROMANIA THE PIT HOLES SANCTUARY FROM CRISTIAN I, SIBIU COUNTY PART III. THE ABANDONMENT	7
Attila Nándor HÁGÓ, János NÉMETI, ARCHAEOLOGICAL RESEARCHES AT PIȘCOLT-LUTĂRIE (THE SATU-MARE COUNTY) 1986-1989	21
Raymond WHITLOW, Valerii KAVRUK, Dan-Lucian BUZEA, Björn BRIEWIG, RADIOCARBON DATA FROM THE CUCUTENI-ARIUȘD LEVELS AT PĂULENI-CIUC (CIOMORTAN) “DÂMBUL CETĂȚII”, HARGHITA COUNTY	37
Marius-Mihai CIUTĂ, RECOVERING THE PAST. THE CASE OF HERCULES APULENSIS	65
Beatrice CIUTĂ, ARCHAEOBOTANICAL DETERMINATION OF SEVERAL CHARRED SEEDS AND FRUITS RECOVERED FROM A LATE MEDIEVAL SITE (XVII-XVIII CENTURY)	85
Sabin Adrian LUCA: Sanda BĂCUEȚ CRIȘAN, <i>Cultura Starčevo-Criș în Depresiunea Șimleului</i> [The Starčevo-Criș culture in the Șimleului Basin], Editura Mega, Cluj-Napoca, 2008, 183 pages	101
Sabin Adrian LUCA: Sanda BĂCUEȚ CRIȘAN, <i>Neoliticul și eneoliticul timpuriu în depresiunea Șimleului</i> [The Neolithic and Early Neolithic of the Șimleului Basin], in <i>Bibliotheca Brukenthal</i>, 23, 2008, Editura Altip, Sibiu, 340 pages	109
Nicolae GUDEA: Archaeological (9) and Methodological Corrections. to dr. I. Bejinariu from Zalău County Museum	125

Sabin Adrian LUCA: Sanda BĂCUEȚ CRIȘAN, *Cultura Starčevo-Criș în Depresiunea Șimleului* [The Starčevo-Criș culture in the Șimleului Basin], Editura Mega, Cluj-Napoca, 2008, 183 pages.

Keywords: *Early Neolithic, north-west Romania.*

Cuvinte cheie: *neolitic timpuriu, nord-vestul României.*

Structura lucrării este clasică: Cadrul geografic (p. 7-9); Istoricul cercetărilor (p. 10-12); Economia (p. 27-48); Plastica (p. 49-52); Habitatul (p. 53-55); Viața spirituală (p. 56-63); Concluzii (p. 64-70); Catalogul descoperirilor (p. 71-75); Bibliografie (p. 76-83); Abrevieri (p. 84-85); Summary (p. 86-92) și Anexe – hărți, planșe (p. 93-183).

Din această scurtă înșiruire se pot face – deja – unele mici observații. În primul rând, noi considerăm necesar ca atunci când se încep capitole noi, aceasta să se facă o dată cu paginile fără soț (Istoricul cercetărilor, Viața spirituală, Concluzii, Bibliografie, Abrevieri, Summary încep la pagini cu soț). Considerăm că această cerință minimală a tehnoredactării nu s-a respectat din cauza necesității de a se economisi spațiu de tipar. Am observat însă și la alte cărți această carență motivată – de multe ori – de principii „estetice”. Acest mod de a privi lucrurile nu este binevenit în domeniul științei atâta timp cât cercetarea este supusă ordinii.

De asemenea, observăm o oarecare nesiguranță în alocarea spre o zonă sau alta a interpretării și descrierii pentru unele piese arheologice. Aceasta decurge din faptul că s-a creat un capitol separat pentru Plastică și un altul pentru Viața spirituală. Chiar și intercalarea capitolului de Habitat între cele două, arată unul dintre izvoarele nesiguranței. Autoarea nu s-a hotărât care este semnificația plasticii între material (artă) și spiritual. Noi atrăgem atenția și în alte ocazii că tehnologia realizării plasticii presupune aptitudini artistice, dar „folosința” acesteia nu poate fi ruptă – în cele mai multe cazuri – de spiritual. Credem, în consecință, că despărțirea celor două capitole ține mai mult de „principii” greu de înțeles de noi, decât de ritmul unei lucrări științifice.

În al treilea rând, constat faptul că definirea teritorială a spațiului geografic studiat este oarecum curioasă, oricum nerespectând manualele de geografie. După puținele mele cunoștințe de geografie așezarea de la Porț nu prea mai este în depresiunea Șimleului (Marca fiind mai la sud de Porț !) să nu mai vorbim despre faptul că încadrarea așezărilor Starčevo-Criș din depresiunea Șimleului se face în contextul județului Sălaj, unitate administrativ-teritorială care nu are nici un rol în preistorie ! Acest mod de a pune problema rupe grav imaginea, oglinda științifică a culturii în arealul său nordic, mai ales pentru că știm rolul deosebit a cursurilor de apă pentru răspândirea acestei culturi. În consecință, considerăm că cel mai bun mod de abordare a problemei ar fi fost cel după care s-ar fi urmărit un curs de apă de la izvor până la vărsare (ex. Barcău sau Crasna). Dacă motivul realizării acestei lucrări ar fi fost mai puternic decât acest principiu, s-ar fi putut realiza acest lucru evidențiind diferit pe hărți și în repertoriu descoperirile din acest județ. În caz contrar, caracterul de popularizare al cărții este mai evident și pregnant decât cel

științific..... ori, considerăm că autoarea a urmărit tocmai contrariul – evidențierea unei cercetări științifice. Dar pentru aceasta trebuie și mijloace corespunzătoare !

Continuând analiza lucrării constatăm contrastul izbitor între calitatea și cantitatea cercetărilor arheologice de la Zăuan-Dâmbul Cimitirului și siturile care se doresc o „completare” la aceste cercetări, și anume cele de la Halmăjd-Dâmbul Bisericii, Cehei-Mesig sau Porț-Corău (sit a cărui poziție față de Suplacu de Barcău-Corău nu este nici până astăzi lămurită !; în trecut fie spus pare a fi unul și același sit !, dar orgoliile nu se lasă, trebuie să avem dreptate cu orice preț și să nu luăm în seamă principiul anteriorității unor descoperiri față de altele și – în consecință – a definerii sitului în consecință; iarăși concurența dintre județe face victime !; pe când o concurență între sate sau străzi ? să defalcăm siturile pe grădini și vom avea o imagine tot mai completă asupra descrierii siturilor arheologice). Ideile păguboase de acest fel arată că mentalitatea cercetătorului legat direct de o instituție micro-regională nu se poate rupe de contextul „geografiei” administrative, fapt care creează confuzie și nedumerire. Astfel că județele sau chiar comunele „creează” culturi, faciesuri, grupuri culturale etc., iar cercetătorului îi este ușor să creeze confuzii pentru a-și satisface orgoliul din jurul propriului birou. Aceasta este „arheologia politică”, un nou gen al cercetării istorice dezvoltat „sistemic” în ultima vreme. Din păcate, și cercetători consacrați se zbat – mai nou – pentru promovarea acestei noi ramuri a științelor, bazându-se pe puterea numerică a grupului, pe presiunile politice și pe promovarea neadevărului ca o consecință firească a dezordinii și neputinței din societatea ce-i înconjoară. Din fericire, istoria adevărată are cu totul alte dimensiuni, iar cercetătorul de calitate nu se oprește cu promovarea modelelor doar la timpul propriei vieți!

În continuarea ideilor anterioare, vedem că și materialul ilustrativ arată disproporția între cercetarea cantitativă și calitativă între situri. Deci cercetările arheologice asupra culturii Starčevo-Criș din acest județ sunt de abia la început. Pentru situl de la Zăuan-Dâmbul Cimitirului sunt alocate un număr de 39 planșe (în mare parte materiale arheologice deja cunoscute), în timp ce pentru celelalte trei situri (Halmăjd-Dâmbul Bisericii, Cehei-Mesig și Porț-Corău) alte 46 planșe. Diferențierea calitativă a cercetărilor se vede izbitor și atunci când analizăm planurile atașate Zăuan-Dâmbul Cimitirului (planșa 5-6); Halmăjd-Dâmbul Bisericii (planșele 42-43), Cehei-Mesig (planșele 48-49) și Porț-Corău (planșele 55-57, 59-62). Trebuie să atragem atenția asupra necesității săpăturilor în suprafețe de cercetare (Zăuan), mai ales pentru cultura analizată. Acest tip de cercetare se putea aborda și în cazul sitului de la Porț. Rezultatele sunt convins că ar fi fost altele, mai ales că aici sunt reprezentate și alte culturi preistorice.

În ceea ce privește calitatea materialului grafic (mai ales în cazul ceramicii), remarc schematicismul excesiv al acesteia, faptul că în cultura Starčevo-Criș majoritatea fragmentelor ceramice – mai ales la anumite categorii – păstrează un miez, de altă consistență și culoare. Această realitate este nereprezentată grafic de autoare. Mai apoi, unele fragmente ceramice (planșa 77/3; 81/5-6; 83/1) nu par a aparține orizontului cultural cercetat. Și pentru că a venit vorba de cercetare, încadrarea cronologică și culturală a siturilor și materialelor arheologice este aproximativă și se referă doar la stațiuni de pe o arie de 30 de km spre vest (nu înțeleg de ce nu și spre est – de exemplu !). Să nu mai vorbim

de apariția unor „licențe” cum ar fi ornamentul de tip „gheară de pisică” (p. 69), oricum rar – după opinia autoarei –, dar, mai ales, unic – după cunoștințele mele – în terminologia românească de specialitate. Autoarea „observă” unele caracteristici care au o influență în încadrarea relativă, pe baza tipologiei, cum ar fi faptul că la Porț barbotina stropită este frecventă (în ce procent, aș întreba ?), iar la Zăuan este „stropită și mai ales organizată” (în care dintre niveluri ?; în ce mod ? în ce procent ?), un element foarte bun de datare..... (p. 69). Nouă ni se arată, în cel mai bun caz, că metoda de cercetare aplicată este aproximativă și – cel mai grav – arată o suficiență științifică prematură.

Mai avem o observație legată de folosirea unor termeni. Dacă terminologia referitoare la industria materiilor dure animale (care tinde să se generalizeze) sau cea de industria pietrei cioplite și șlefuite (deja generalizată) este uzuală, cea de „industria textilă” (p. 47-48) în preistorie trebuie privită – totuși – cu circumspecție..... cum, de altfel, eu privesc tot așa și terminologia după care vetrele și cuptoarele sunt „instalații de foc”. Aș fi curios să constat cum funcționează o astfel de „instalație” – care ar trebui să fie compusă din mai multe piese comune asamblate pentru o utilitate dată – cu mijloacele date de preistoria neolitică, de exemplu. Și această observație arată neînțelegerea esenței cercetării siturilor preistorice, de la metoda de cercetare directă, legată de sit, până la prelucrarea materialului arheologic sau cercetarea de birou sau bibliotecă. Neînțelegerea conceptelor sau abordare superficială a acestora face ca învălmășeala să domnească peste sistemul de prelucrare a datelor și de interpretare a acestora. Astfel că se naște dorința de a aduce ceva nou și spectaculos fără a argumenta acest lucru în consecință..... și se naște „noua școală” de cercetare cu forme spectaculoase, dar fără fondul sănătos al argumentației de calitate. Știința devine – în consecință – o bagatelă la îndemâna oricui.... Oricine știe să caute pe calculator și stăpânește metoda „copy past” stăpânește adevărul ! Vă dorim succes și peste câteva zeci de ani !

Bibliografia folosită de autoare reflectă aria restrânsă a sferei de preocupări geografice, dar și metodologice propuse. Nu aflăm mare lucru despre încadrarea cronologică și culturală a descoperirilor, despre cronologia acestora, despre arhitectură sau cult (un tip de abordare superior ar fi necesar după ce așezarea de la Zăuan a fost publicată într-o lungă serie de lucrări de Gheorghe Lazarovici, citate – de altfel – în lucrare, dar neutilizate corespunzător). Nu ne dăm seama care este sistemul cronologic și cultural folosit, care sunt argumentele pentru anumite cercetări sau care este cronologia absolută a acestora. Lucrarea rămâne – în consecință – ce și-a propus să fie, o carte de buzunar cu scop de popularizare, dar realizată cu un limbaj inaccesibil tocmai publicului cărui i se adresează.

Imaginea care se formează după ce citim lucrarea este una de material adunat, necercetat corespunzător și folosit după bunul plac. Abordarea micro-zonală ar arăta o dezvoltare a complexului cultural Starčevo-Criș, pe un areal limitat geografic, sub forma unui facies micro-regional, fapt ce nu se potrivește cu realitățile perioadei.

Considerăm, în final, că această carte ar fi fost publicabilă sub forma unui articol, greu de digerat – este drept – și sub forma aceasta.

The structure of the work is classical: Geographical context (p. 7-9); History of researches (p. 10-12); Economy (p. 27-48); Plastic art (p. 49-52); Habitat (p. 53-55); Spiritual life (p. 56-63); Conclusions (p. 64-70); Catalogue of discoveries (p. 71-75); Bibliography (p. 76-83); Abbreviations (p. 84-85); Summary (p. 86-92) and Addenda – maps, plates (p. 93-183).

This short enumeration already allows us to make some small observations. Firstly, we consider that each new chapter should begin on an odd page (chapters such as *History of researches*, *Spiritual life*, *Conclusions*, *Bibliography*, *Abbreviations*, *Summary* begin on even pages). We believe that this minimal requirement of copy editing was neglected due to the necessity of saving space. However, it is not the first time when I notice such a page numbering in scientific books. Many times, there are “esthetic” reasons behind this choice, but this perspective is not adequate in the domain of science as long as research is based on order.

Also, we can notice some uncertainty in the interpretation and description of some archaeological materials, due to the fact that the author created a separate chapter for *Plastic art* and another one for *Spiritual life*. Moreover, the insertion of the chapter *Habitat* between them confirms this uncertainty. To be more specific, the author has not decided yet on the place of plastic art between material (art) and spiritual. We have already emphasized the fact that the technology which is necessary for creating such kind of plastic art artifacts involves artistic skills, but, in most of the cases, its “use” cannot be separated from the spiritual. Therefore, we believe that the separation of these two chapters is more likely related to “principles” that are difficult for us to understand, than to the rhythm of a scientific work.

Thirdly, I notice the fact that the territorial delimitation of the researched geographical area is somewhat curious and does not respect the principles of geography manuals. According to my little knowledge of geography, the settlement of Poř is not actually located in the Șimleului Basin (Marca village is located to the south of Poř!)..... Not to mention the fact that the framing of the Starčevo-Criș settlements from the Șimleului Basin is done in the context of Sălaj County, an administrative-territorial unit that did not have any role in prehistory! Such an approach severely distorts the scientific image of the Starčevo-Criș culture in its northern area, especially when knowing the importance of watercourses in the spread of this culture. Thus, we consider that it would have been better to approach this problem by following a watercourse from its spring until its mouth (for example, Barcău or Crasna). If the reason of writing this work was stronger than the principle behind territorial delimitation, the discoveries from this county would be marked and emphasized differently on the maps, as well as in the repertoire. On the

contrary, the book's purpose of popularization is stronger and more obvious than its scientific purpose..... And we consider that the author intended exactly the contrary – emphasizing a scientific research. However, in order to achieve this, adequate means are needed!

Continuing the analysis of this work, we observe the striking contrast between the quality and quantity of the archaeological researches undertaken at Zăuan-*Dâmbul Cimitirului* and at the sites which are intended to “complete” these researches, such as the ones from Halmăjd-*Dâmbul Bisericii*, Cehei-*Mesig* or Poř-Corău (the position of this site in relation to Suplacu de Barcău-*Corău* is still not clarified!; they seem to be one and the same site!, however, vanity is stronger, we must be right and, therefore, we ignore that some discoveries are previous to other, affecting their interpretation; the competition between counties makes victims again!; soon we will witness a competition between villages and streets! let's just divide the sites in gardens and we will certainly have a more complete image over the archaeological sites). Such dangerous ideas prove the fact that the mentality of a researcher who is connected to a micro-regional institution cannot be separated from the context of administrative “geography”, which leads to confusion and disorientation. Thus, counties or even villages “create” cultures, facieses, cultural groups etc., and it is easy for the researcher to create confusion in order to satisfy the vanity around his/her office.

This is the so-called “political archaeology”, a new type of historical research that has been “systematically” developed lately. Unfortunately, acknowledged researchers also promote this new branch of the sciences, based on the numerical strength of the group, the political pressures and on promoting untruth as a natural consequence of the disorder and incapacity that dominates the society which surrounds them. Fortunately, real history has totally different dimensions, and the real researcher does not promote models only during his lifetime.

Continuing the previous ideas, we notice that the illustrations also reflect the disproportion between the quantitative and qualitative research of the sites. Therefore, the archaeological researches in this county concerning the Starčevo-Criș culture are just at the beginning. The site of Zăuan-*Dâmbul Cimitirului* has 39 plates (presenting archaeological materials that are mostly known), while the other three sites (Halmăjd-*Dâmbul Bisericii*, Cehei-*Mesig* and Poř-Corău) have 46 plates. The qualitative differentiation of the researches is also extremely visible when we analyze the plans belonging to these sites - Zăuan-*Dâmbul Cimitirului* (plates 5-6); Halmăjd-*Dâmbul Bisericii* (plates 42-43), Cehei-*Mesig* (plates 48-49) and Poř-Corău (plates 55-57, 59-62) sites. We must emphasize the necessity of area excavations (Zăuan), especially in the case of the analyzed culture. This type of research could have been used at the site of Poř. I am convinced that the results

would have been different, especially because this site also preserves archaeological materials belonging to other prehistoric cultures.

As far as the quality of illustrations is concerned (especially in the case of ceramics), I remark the fact that they are excessively schematic. In the Starčevo-Criș culture, the majority of potsherds – especially certain categories – have a core of different consistency and colour. This aspect is not graphically represented by the author. Furthermore, some potsherds (plates 77/3; 81/5-6; 83/1) do not seem to belong to the researched cultural horizon. And because we are talking about research, the chronological and cultural framing of the sites and archaeological materials is approximate and only refers to sites that are located in an area of 30 km towards the west (I do not understand why not towards the east, too – for example!).

Not to mention the fact that the text contains some “licensed” terms, such as the so-called “cat claw” ornament (p. 69) which is rare – in the opinion of the author –, but especially unique – according to my knowledge – in the Romanian archaeological terminology. The author also “observes” some characteristics of pottery which have influence on relative framing, based on typology, such as – *at Porț the spattered barbotine is frequent* (in what percentage?, I would ask), *while at Zăuan it is “spattered and especially organized”* (in which layers?; in what way?; in what percentage?), *representing a very good element for dating.....* (p. 69). In our opinion, the applied research method is approximate and, what is more, it proves a premature scientific sufficiency.

We also have another observation concerning terminology. If terms such as hard animal material industry (which tends to generalize) or chipped and ground stone tool industry (already generalized) are now customary, the term “textile industry” (p. 47-48) must be used with caution when referring to prehistory, as well as the term “fire installation” used for hearths and ovens. I would be curious to see how such an “installation” works – which should be composed of several common pieces assembled for a certain utility – with the available means of Neolithic, for example. This observation also proves that the essence of researching prehistoric sites is misunderstood, starting with the direct research method, connected to the site, and continuing with the processing of archaeological materials or the office and library research. Due to the misunderstanding of concepts or their superficial approach, the system of data processing and interpretation is chaotic. Thus, the desire of bringing something new and spectacular is born, without the proper argumentation..... And this is how the “new school” of research is born, with spectacular forms, but without the practice of a good quality argumentation..... Consequently, science becomes a trifle at anyone’s hand.... Anybody who can search something on the computer and masters the “copy-paste” method, masters the truth! We wish you luck in the future!

The bibliography used by the author reflects her limited geographical and methodological area of interest. We do not find out much about the chronological and cultural framing of the discoveries, their chronology, about architecture or cult (although a superior approach would be necessary after the settlement of Zăuan was published in a long series of works by Gheorghe Lazarovici – which are quoted within the book, but are not used properly). We cannot understand what chronological and cultural system does the author use, what are her arguments for certain researches or what is their absolute chronology. As a consequence, the book remains what was intended to be – a pocket book with the purpose of popularization, but which addresses its public in an inaccessible language.

Reading this work leaves us with the image of gathered and inadequately researched archaeological material which is used according to personal interests. Due to the author's micro-zonal approach, the Starčevo-Criș cultural complex seems to develop on a limited geographical area, under the form of a micro-regional facies, which, of course, does not correspond with the realities of the period.

Finally, we consider that this book should have been published as an article which would be difficult to understand even under that form.

